

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen (RP 12/2015 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Merja Leinonen, undervisnings- och kulturministeriet
- kulturråd Päivi Salonen, undervisnings- och kulturministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen. I lagen ska det bestämmas om det förfarande enligt vilket kulturföremål som finns i Finland och som olagligt förts bort från territoriet för en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller territoriet för en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet ska återlämnas från Finland till den berörda medlemsstaten. Genom lagen upphävs den gällande lagen om återlämnande av kulturföremål som olagligt förts bort från en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Genom den föreslagna lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv om återlämnande av kulturföremål som olagligen förts bort från en medlemsstats territorium, som setts över i sin helhet år 2014.

I lagen föreslås bestämmelser om samarbete mellan staterna i fråga om återlämnande av kulturföremål och om åtgärder som ska göra det lättare att återfinna kulturföremål i Finland som är föremål för återlämnande och säkerställa återlämnandet till den medlemsstat som krävt detta. Vidare ska det i lagen bestämmas om rätten för den som efter den olagliga utförseln i god tro har förvärvat äganderätten eller någon annan rätt till föremålet att få ersättning för skador eller olägenheter som återlämnandet föranlett, om hur kostnaderna för återlämnandet ska fördelas och om tillämplig lag.

Betänkande KuUB 3/2015 rd

Lagen avses träda i kraft den 18 december 2015, när direktivet ska genomföras i medlemsstaterna. Lagen ska tillämpas på kulturföremål som finns i Finland och som olagligt har förts bort från territoriet för en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller territoriet för en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet den 1 januari 1995 eller därefter.

För verkställigheten av lagen svarar enligt förslaget såsom central myndighet undervisnings- och kulturministeriet, i samarbete med andra behöriga myndigheter i Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Enligt en utredning av Europeiska kommissionen har återlämnandedirektivet från 1993 inte tillräckligt effektivt främjat återlämnandet av nationella skatter som olagligt förts bort från territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen, och illegal handel med kulturföremål har blivit en av de mest utbredda formerna av sådan handel. Därför reviderades direktivet 2014. Syftet med propositionen är att harmonisera vår lagstiftning med kraven i direktivet.

Kulturutskottet har i sitt utlåtande om förslaget till direktiv (KuUU 17/2013 rd — U 53/2013 rd) föreslagit bland annat att vi bör eftersträva lösningar som på bästa sätt främjar bevarandet av det finländska kulturarvet och förhindrar brottslighet som inbegriper kulturföremål. Utskottet anser att propositionen främjar dessa mål. Därför anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte.

En viktig ändring är att lagens tillämpningsområde utvidgas. Lagen ska tillämpas på olagligt bortförda kulturföremål. Olagligheten ska bedömas enligt den återkrävande medlemsstatens lagstiftning om skydd för nationella skatter. Som olaglig utförsel betraktas enligt förslaget även att kulturföremål förs ut ur Europeiska unionen i strid med rådets förordning (EG) nr 116/2009 om export av kulturföremål. Utskottet uppskattar ändringen eftersom de finansiella tröskelvärdena hittills har förhindrat direktivets syfte från att förverkligas. Då man definierar kulturhistoriskt värdefullt material är det ekonomiska värdet inte betydelsefullt, utan föremålen och det övriga materialet är värdefullt på grund av att det stärker och dokumenterar den nationella identiteten.

Användningen av informationssystemet för den inre marknaden (IMI) för kontakter mellan de centrala myndigheterna effektiviserar också det ömsesidiga samarbetet och informationsutbytet mellan de centrala myndigheterna.

Propositionen bedöms i någon mån påverka olika myndigheters verksamhet. Att uppgiften som central myndighet överförs från justitieministeriet till undervisnings- och kulturministeriet ökar mängden administrativt arbete vid undervisnings- och kulturministeriet och minskar i motsvarande mån det administrativa arbetet vid justitieministeriet. Propositionen bedöms inte ha några nämnvärda statsfinansiella konsekvenser. En detaljerad bedömning av dem är inte möjlig på grund av att det förfarande som föreskrivs i lagen om återlämnande aldrig har tillämpats i praktiken. Det centrala målet med ändringarna är att det ska finnas fler förfaranden för återlämnande. Förfarandet enligt den nya lagen ska därför i framtiden eventuellt tillämpas på några enskilda fall per år, enligt vad som bedöms i propositionen. Kostnader kan uppstå bland annat av ökade myn-

Betänkande KuUB 3/2015 rd

dighetsuppgifter och eventuellt av att spåra upp kulturföremål och bereda möjlighet att inspektera dem.

Propositionen gäller återlämnande av kulturföremål som finns i Finland till den medlemsstat där de hör hemma. Utförseln av kulturföremål regleras i sin tur av den så kallade utförsellagen. Den gäller situationer där kulturföremål förs ut från Finland till andra medlemstater inom Europeiska unionen och export från gemenskapens territorium. Utskottet finner det ändamålsenligt att också bedöma reformbehoven i den gällande utförsellagen. Därför är det välkommet att undervisnings- och kulturministeriet har för avsikt att bereda en proposition om ändring av utförsellagen före utgången av innevarande år.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 12/2015 rd utan ändringar.

Helsingfors 17.9.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
vice ordförande Sanna Lauslahti saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Marisanna Jarva cent
medlem Kimmo Kivelä saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Sari Multala saml
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Saara-Sofia Sirén saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.